

Tema: Kolonisering
Fag: Historie
Målgruppe: Ungdomsuddannelser / udskoling

TV-dokumentar: Det danske Congo-eventyr – ”erobrerne” (2. afsnit i serien).
DR2, 2006. 29 minutter.

Faglig relevans

- Analysere eksempler på samspillet mellem mennesker, natur, kultur og samfund gennem tiderne.
- Kernestof: Kulturer og kulturmøder i Europas og verdens historie.

Ideer til undervisningen

Udsendelsen er god, fordi den kort og præcist siger noget om, hvordan europæerne gik til værks, når de koloniserede andre lande i slutningen af 1800-tallet. Samtidig tydeliggøres danskernes indirekte medvirken i etableringen og vedligeholdelsen af det berygtede kolonistyre i Congo under den belgiske Kong Leopold. Endelig peger udsendelsen også på, hvilke konsekvenser koloniseringen havde for congoleserne – både i samtiden og på lang sigt.

Før og under fremvisningen

Udsendelsen vil give bedst mening, hvis eleverne på forhånd har fået en introduktion til europæernes kolonisering af Afrika og evt. slave- og trekantshandel. Lad eleverne arbejde med spørgsmålene nedenfor. Bed eleverne lukke deres bærbare computere og giv dem spørgsmålene på papir, så de kan notere svar i stikord undervejs.
(Se svar i kursiv)

1. Hvad var årsagen til at så mange danskere gjorde tjeneste i Congo?

Svar: Af nød. Der var lave lønninger i Danmark og mange oplevede fattigdom og sult. Samtidig var der en mulighed for at gøre militær karriere i Congo.

2. Hvordan sikrede Kong Leopold sig overherredømmet i Congo som sin personlige koloni?

Svar: De øvrige europæiske magthavere tillod det. Kong Leopold knuste med soldater al modstand. Handelsselskaber fra Europa fik rettighederne til at handle i Congo.

3. Hvilken rolle spillede Congofloden for koloniseringen af Congo (og det centrale Afrika)?

Svar: Congofloden var en central "hovedvej" ind i Congo og Centralafrika. Det var langt lettere at sejle end at transportere over land. På floden kunne der indtil ca. 1800 transporteres slaver og senere elfenben og gummi.

4. Hvordan kunne det lykkes for europæerne (inkl. Kong Leopold) at kolonisere og underlægge de afrikanske lande?

Svar: Soldaterne var nådesløse og slagtede befolkningen – bl.a. gennem brug af maskingeværer. Mange afrikanere blev også deporteret. De menige lejesoldater var næsten alle sorte, mens officererne var hvide. Mange congolesere døde også af de sygdomme, som europæerne bragte med sig.

5. Hvad var Leopold og europæernes argumenter for at kolonisere Afrika

Europæerne var interesserede i rigdommene i Afrika – bl.a. råstoffer, elfenben og gummi. Det blev legitimeret gennem henvisning til, at man civiliserede afrikanerne. Jf. "Hvid mand byrde" af Kipling.

6. Hvorfra kom den viden som danskerne havde om Afrika og afrikanerne?

Svar: Soldaterne fortalte om mødet med afrikanerne. Ofte negative fortællinger, hvor de fremstillede afrikanerne som dovne og uduelige, mens soldaterne fremhævede deres egen rolle i civilisering af de sorte.

7. Hvilke vilkår og forhold mødte danskerne under deres ophold i Congo?

Svar: Umiddelbart ret primitive. Vi hører om en soldat, som klagede over, at han næsten kun fik gedekød. Men omvendt var der mulighed for at tjene penge og gode muligheder for militære forfremmelser.

8. Hvilke konsekvenser fik det for congoleserne at blive koloniseret?

Svar: Den interne handel drevet af congolesere blev smadret. Mange byer blev brændt ned i hævnaktioner og mange congolesere døde af sygdomme overført af europæerne. 6 millioner congolesere døde på 30 år som følge af mødet med europæerne. Mange blev pålagt tvangsarbejde af europæerne. På den lange bane skete der en form for modernisering.

9. Hvad vil Peter Tygesen med dokumentaren?

Svar: Påpege de grusomheder, som europæere og danskere har påført afrikanerne. Vise, at de eksisterende problemer har rødder tilbage til kolonitiden. Vise at Danmark og danskere også har et ansvar.

Efter fremvisningen

Da dokumentaren indeholder – set i en moderne optik – ret markante begivenheder og gerninger bør der hos eleverne kunne opstå en forundring over europæernes opførsel og motiver. Det kan med fordel udnyttes ved, at man lige efter fremvisningen spørger eleverne om deres umiddelbare opfattelse af de ting, som de har set i dokumentaren. Det bør kunne skabe en god indledende debat.

Sæt dernæst eleverne i grupper à 3-4 personer og fordel spørgsmålene mellem dem. Brug [random.org](https://www.random.org) til at fordele spørgsmål tilfældigt. Lad dem dernæst fremlægge deres svar på tur i plenum. Læreren kan evt. samle op på de forskellige problematikker til sidst.

Supplerende materiale

Racismens historie (3)

<https://mitcfu.dk/TV0000026493>

Engelsk dokumentarserie fra 2007 i tre dele – hér del 3. Nogle af de store folkemord i det 20. århundrede viste en ny mekaniseret fase i det racistiske slagteri. Det gælder bl.a. massakren i Belgisk Congo, hvor kong Leopolds mænd dræbte 10 millioner afrikanere, næsten halvdelen af befolkningen. Omfanget af myrderiet var så gruopvækkende, at nogle europæere måtte spørge sig selv, hvem der var de civiliserede, og hvem der var de vilde her. Andre steder blev racismen institutionaliseret som apartheidsystemet i Sydafrika og i de amerikanske sydstater, men selv om begge disse systemer er endt på historiens mødding, fortsætter de indgroede mønstre af ulighed baseret på det svævende og højst uvidenskabelige begreb "race" den dag i dag.

Slavernes glemte historier

<https://mitcfu.dk/TV0000126902>

Engelsk dokumentarserie i 4 afsnit. Over 12 millioner afrikanere blev sejlet fra Afrika til Nord- og Sydamerika og Caribien for at holde verdens største pengemaskine i gang. Over to millioner døde på overfarten. Samuel L. Jackson og et team af journalister og undersøiske efterforskere står til søs for at undersøge den transatlantiske slavehandel. Hvad skete der med de 12 millioner slavegjorte afrikanere, der blev stjålet fra deres hjem og sendt over Atlanten

Gorée - slaveøen i Senegal

<https://mitcfu.dk/TV0000012007>

Ud for Senegals hovedstad Dakar ligger den lille ø Gorée. Fra det 15. til det 19. århundrede var øen centrum for det største slavemarked på den afrikanske kyst, herunder også den danske slavehandel. Øens arkitektur er præget af de skiftende kolonistyrer, først portugisere og derefter hollændere, englændere og til sidst franskmænd, og kontrasterer mellem de mørke slavekvarterer og slavehandlernes elegante palæer.